

Torgeir Aarvaag Stokke, Fafo
Fafo Østforum 22. september 2005

Allmenngjøring og minstelønn i Norge og EU

Lovfestet minstelønn. Fastsatt ved lov eller hjemmel i lov. Som regel én sats for alle voksne arbeidstakere i hele arbeidsmarkedet. Motivert ut fra å sikre en anstendig levestandard.

Tariffavtalt minstelønn. Forhandlet frem mellom tariffparter, skal reflektere et minimum for arbeidsgivers betalingsevne. Suppleres med lokale tillegg.

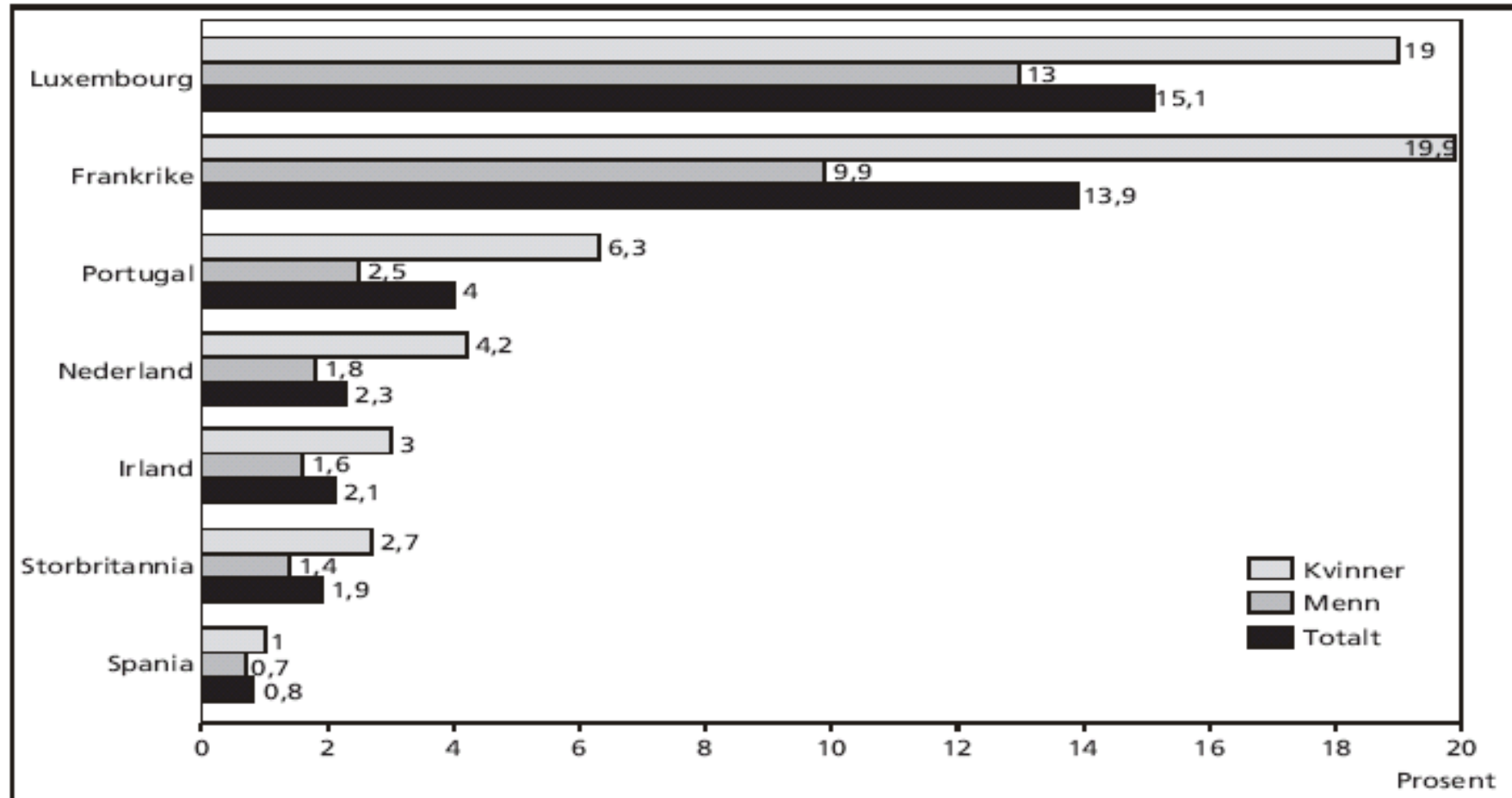
Allmenngjort minstelønn. Utvidelse av den tariffavtalte minstelønnens dekningsområde, slik at den gjelder i en hel region, bransje og/eller yrke uavhengig av om arbeidsgiver og/eller arbeidstaker er tariffdekket.

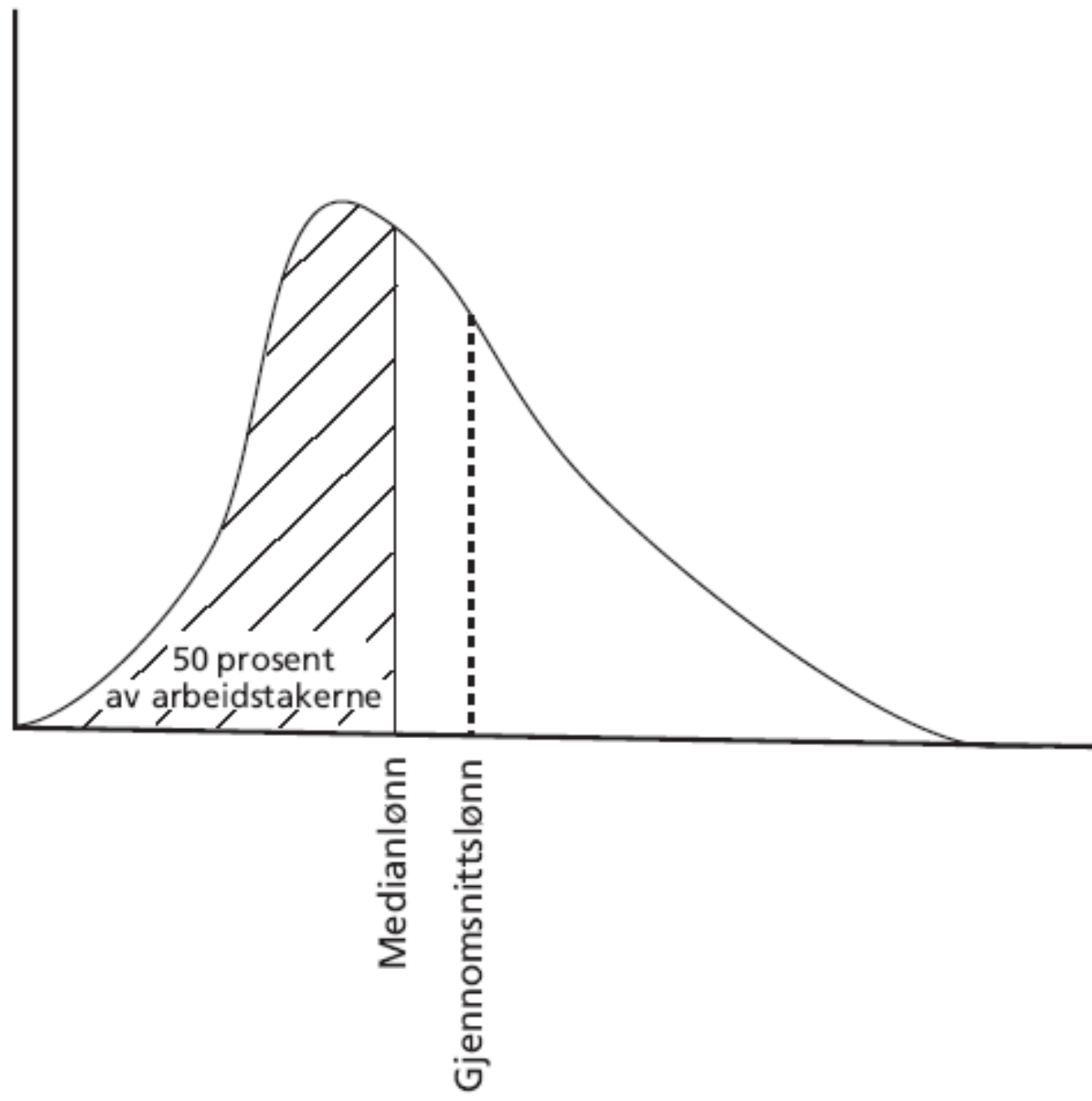
	Lovfestet minstelønn	Tariffavtaledekning privat sektor	Allmenngjort minstelønn – omfang	Annet
Belgia	x	90 %	Høyt	
Danmark		70 %	-	
Finland		90 %	Høyt	x
Frankrike	x	90 %	Høyt	
Hellas	x	90 %	Høyt	
Irland	x		Lavt	
Italia			-	x
Luxembourg	x	60 %	Lavt	
Nederland	x	84 %	Høyt	
Norge		55 %	Lavt	
Portugal	x	85 %	Høyt	
Spania	x	80 %	Høyt	
Storbritannia	x	22 %	-	
Sverige		90 %	-	
Tyskland		65 %	Lavt	
Østerrike		98 %	Lavt	

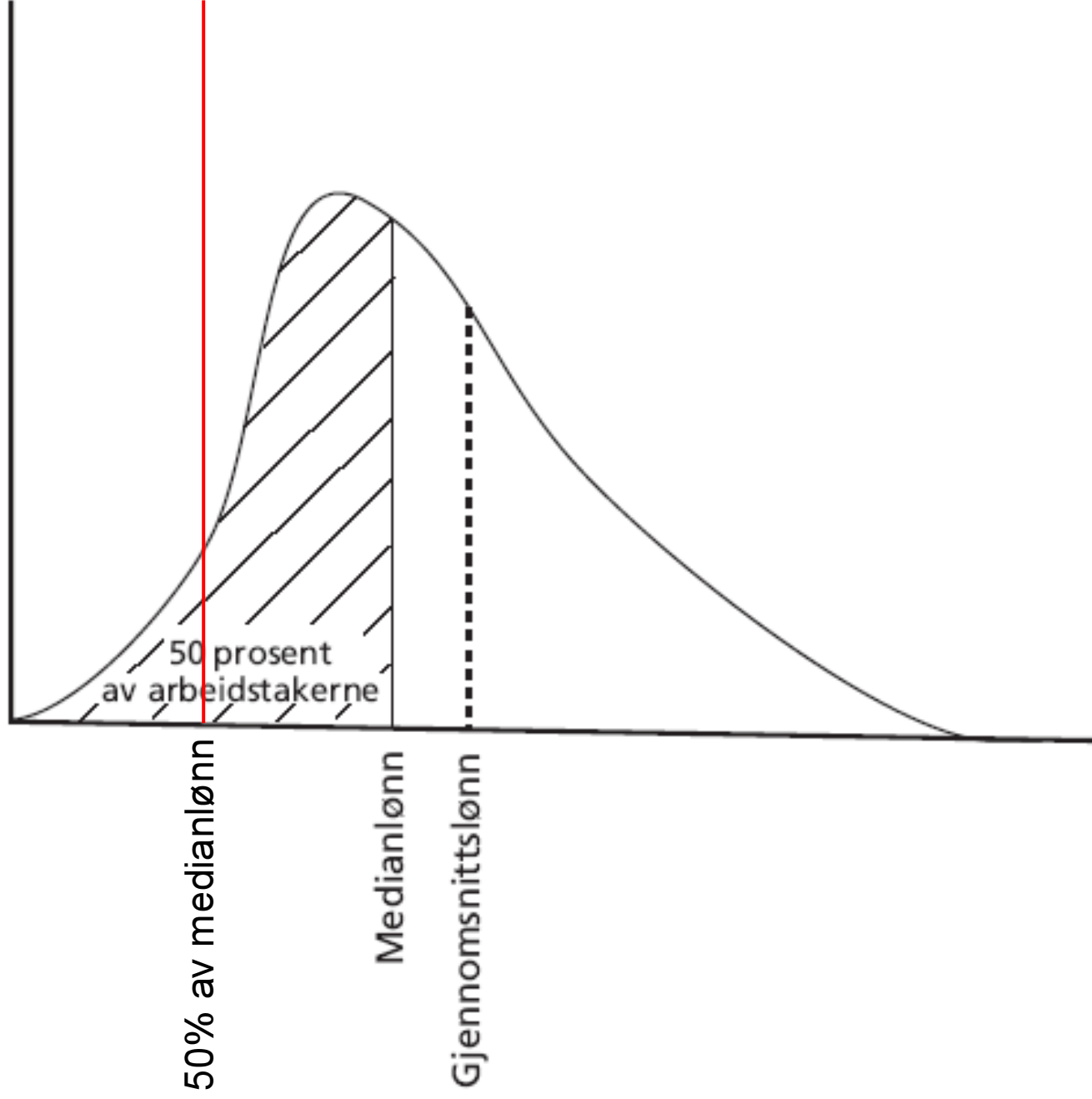
Sentrale kjennetegn ved lovfestet minstelønn

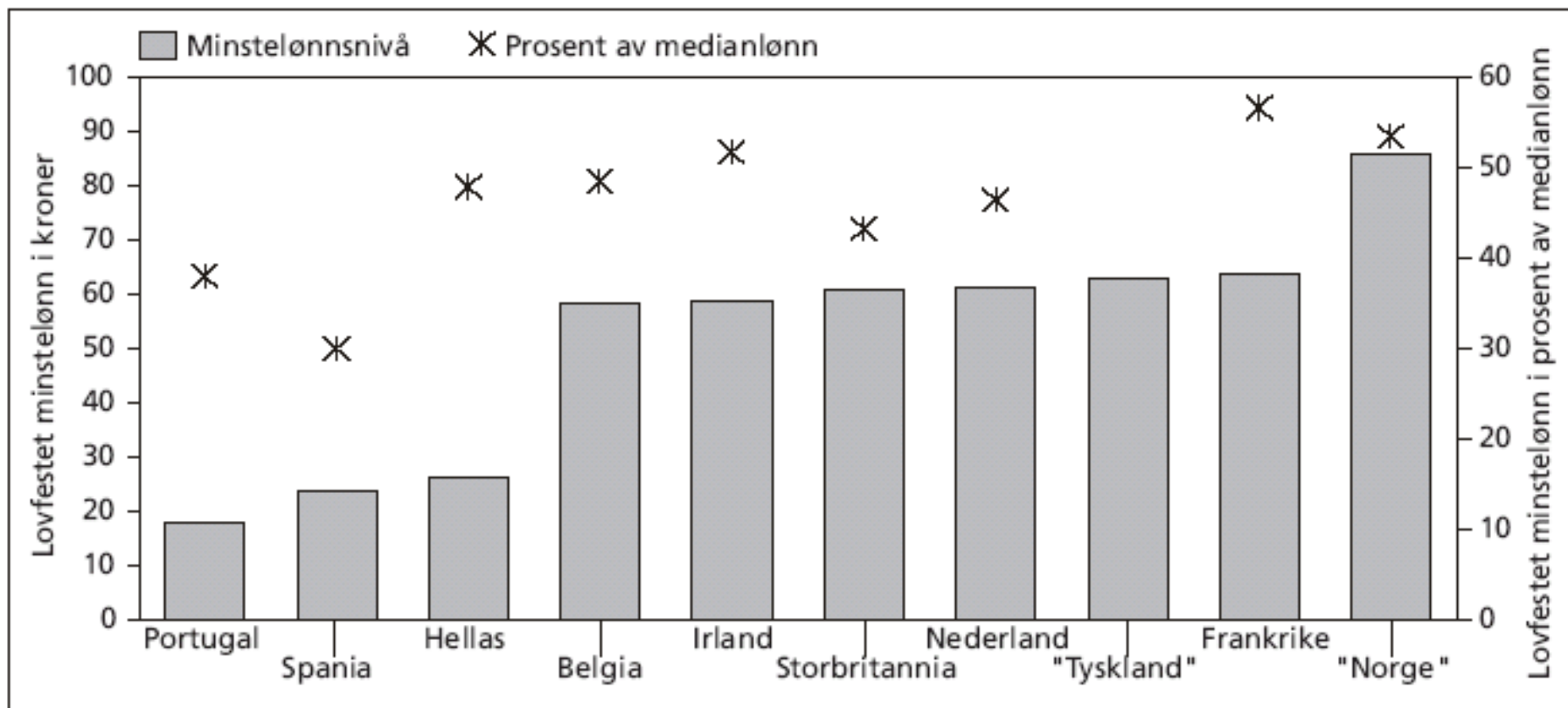
	Sektor	Alder for normal sats	Alders-differensiering**	Lærlinger	Annet
Belgia	Privat sektor	21	Progressivt fra 16 til 20***		
Frankrike	Alle	18	17 (90%), 16 (80%)	Aldersdifferensiert frem til 25 år	Differensiert på handikap
Hellas	Alle*	15	Nei		Differensiert på arbeider/funksjonær og sivil status
Irland	Alle	18*****	17 og under (80%)	Aldersdifferensiert	
Luxembourg	Privat sektor	19	17-18 (80%), 15-17 (75%)		Differensiert faglært/ufaglært
Nederland	Alle	23	Progressivt fra 15 til 22****	Unntatt	
Portugal	Alle	ingen	Nei	Redusert (20%)	Differensiert på handikap
Spania	Alle	16	Nei	Reduserte satser	
Storbritannia	Alle	22	18-21 (85%), 16-17 (62%)	Reduserte satser	

Andel arbeidstakere på lovfestet minstelønn, prosent

	Lovfestet minstelønn	Tariffavtaledekning privat sektor	Allmenngjort minstelønn – omfang	Annet
Belgia	x	90 %	Høyt	
Danmark		70 %	-	
Finland		90 %	Høyt	x
Frankrike	x	90 %	Høyt	
Hellas	x	90 %	Høyt	
Irland	x		Lavt	
Italia			-	x
Luxembourg	x	60 %	Lavt	
Nederland	x	84 %	Høyt	
Norge		55 %	Lavt	
Portugal	x	85 %	Høyt	
Spania	x	80 %	Høyt	
Storbritannia	x	22 %	-	
Sverige		90 %	-	
Tyskland		65 %	Lavt	
Østerrike		98 %	Lavt	

	Kriterier – hva må til for allmenn- gjøring?	Beslutnings- organ	Hyppighet	Innhold
Flertallet EU	Automatikk	Departement	Alle eller de aller fleste tariffavtaler	Alt normativt
Mindretallet EU	Automatikk så lenge minst 50% er dekket	Ekspertnemnd, evt partsveto og departement	Få avtaler eller hvilende system	Alt individuelt normativt
Norge	Bevis på at utlendinger får vesentlig dårligere vilkår	Tariffnemnda	Få avtaler	Individuelt normativt som nemnda velger ut

EU

Rekkevidde = tariffavtalens
omfangsbestemmelser eller
av og til bredere i
personnellig, personellmessig,
bransjemessig eller
geografisk forstand

vs

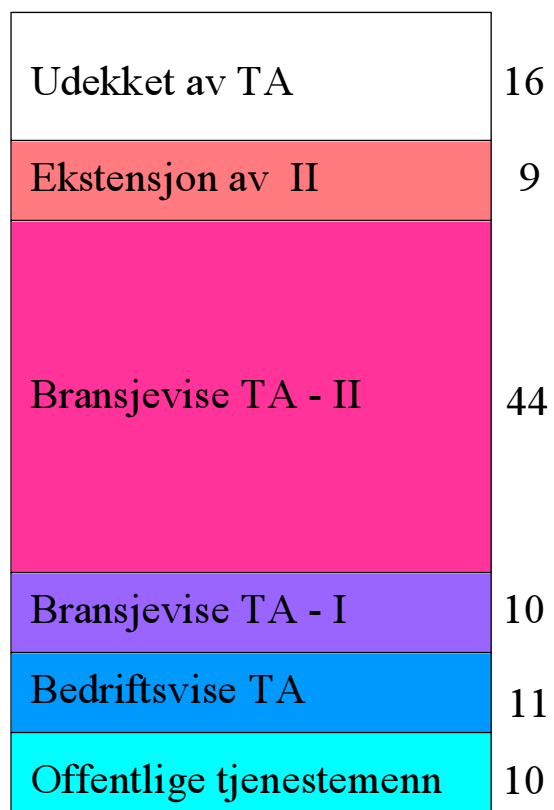
Norge

Rekkevidde = geografisk
punkt eller område hvor
beviskravene er oppflyt,
fylke eller del av
landsdel som høyeste
nivå?

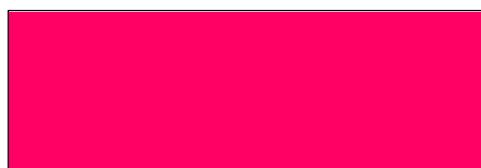
Det er et klart mønster at land med utbredt allmenngjøring av tariffavtaler og lovregulering av arbeidslivet, har langt lavere organisasjonsgrad i arbeidslivet, særlig på arbeidstakersiden. En viktig årsak til dette er at motivasjonen for å organisere seg blir svekket når de rettighetene som ligger i tariffavtalene, uansett blir gjort gjeldende for alle arbeidstakere.

EØS-utvidelsen og endringer i EUs samarbeid på det justis- og innenrikspolitiske området. Statskonsult 2005

Nederland 2002

Tariffavtaledekningen
84 prosent

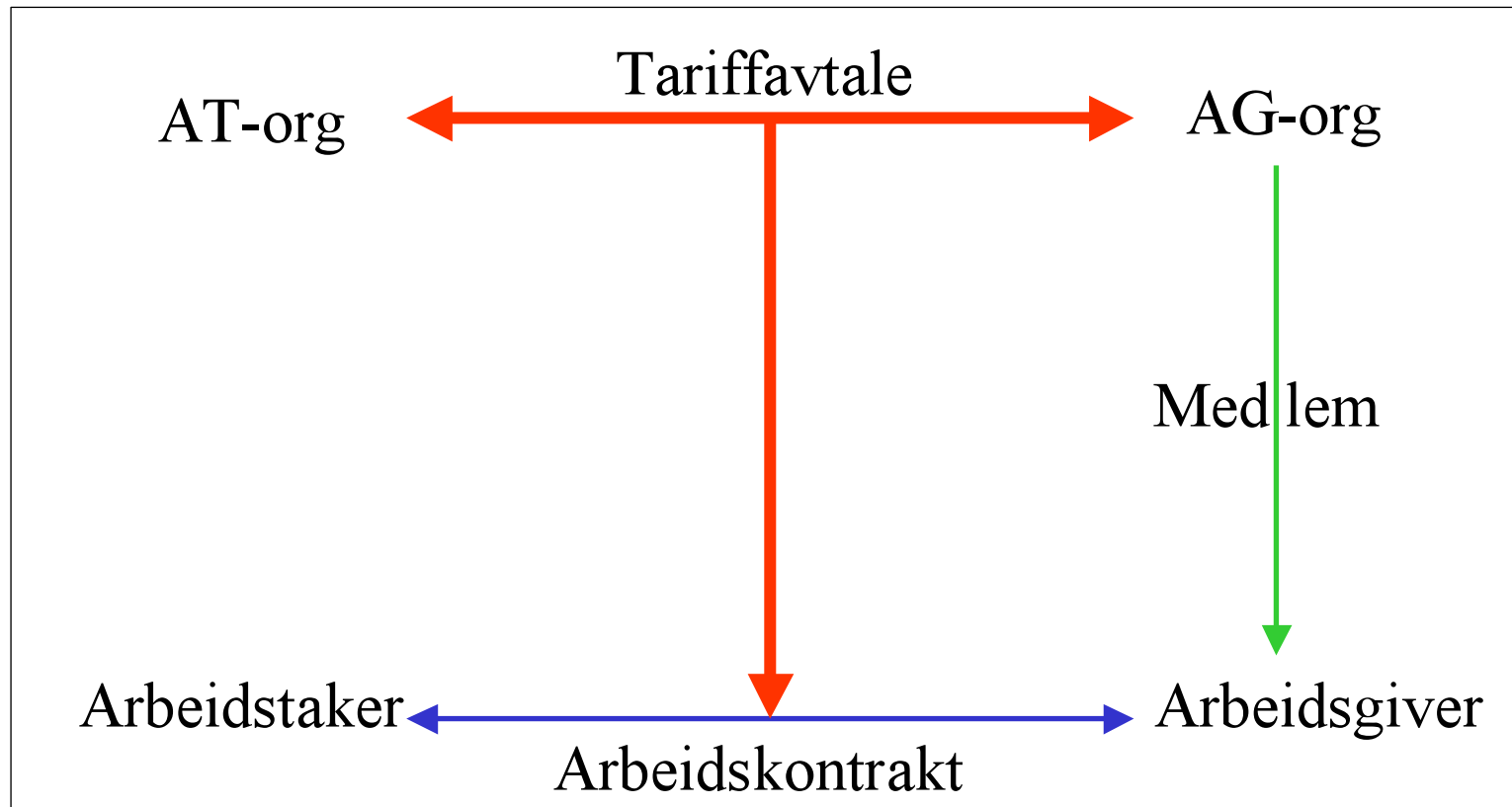

Organisasjonsgrad AT
20 prosent

Organisasjonsgrad AG
> 70 prosent

Ufravikelighetsvirkninger av tariffavtaler i EU

Lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v.

... hensikten med loven er å sikre den enkelte utenlandske arbeidstaker mot urimelige lønns- og arbeidsvilkår

og samtidig

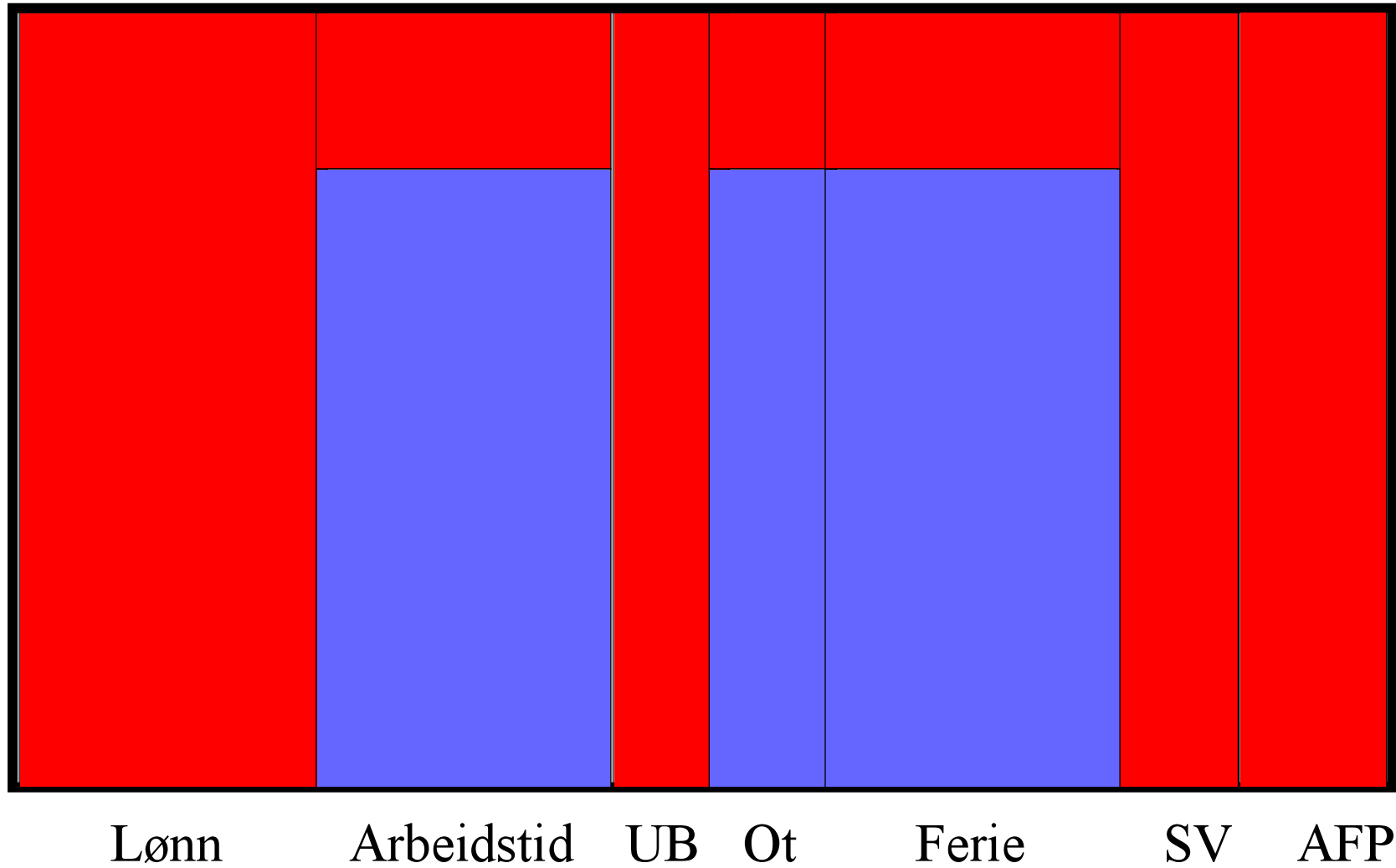
unngå uheldige konkurransevridninger for virksomheter med norske arbeidstakere i forbindelse med gjennomføringen av EØS-avtalen (Ot prp nr 26, 1992-93, s 22).

Essensen i et norsk allmenngjøringsvedtak:

- Arbeidstakere som utfører bygningsarbeid, jf. § 2 a) skal minst ha en lønn pr. time på:
 - a. For faglærte: kr 126,-
 - b. For ufaglærte: kr 115,-
 - Arbeidstid 37,5 timer
 - Skiftarbeidstid og skifttillegg
 - Overtidstillegg 50% eller 100%
 - Lønn for bevegelige helligdager
- } Lønn
- } Arbeidstid
- } Betaling for avvikende arbeidstid

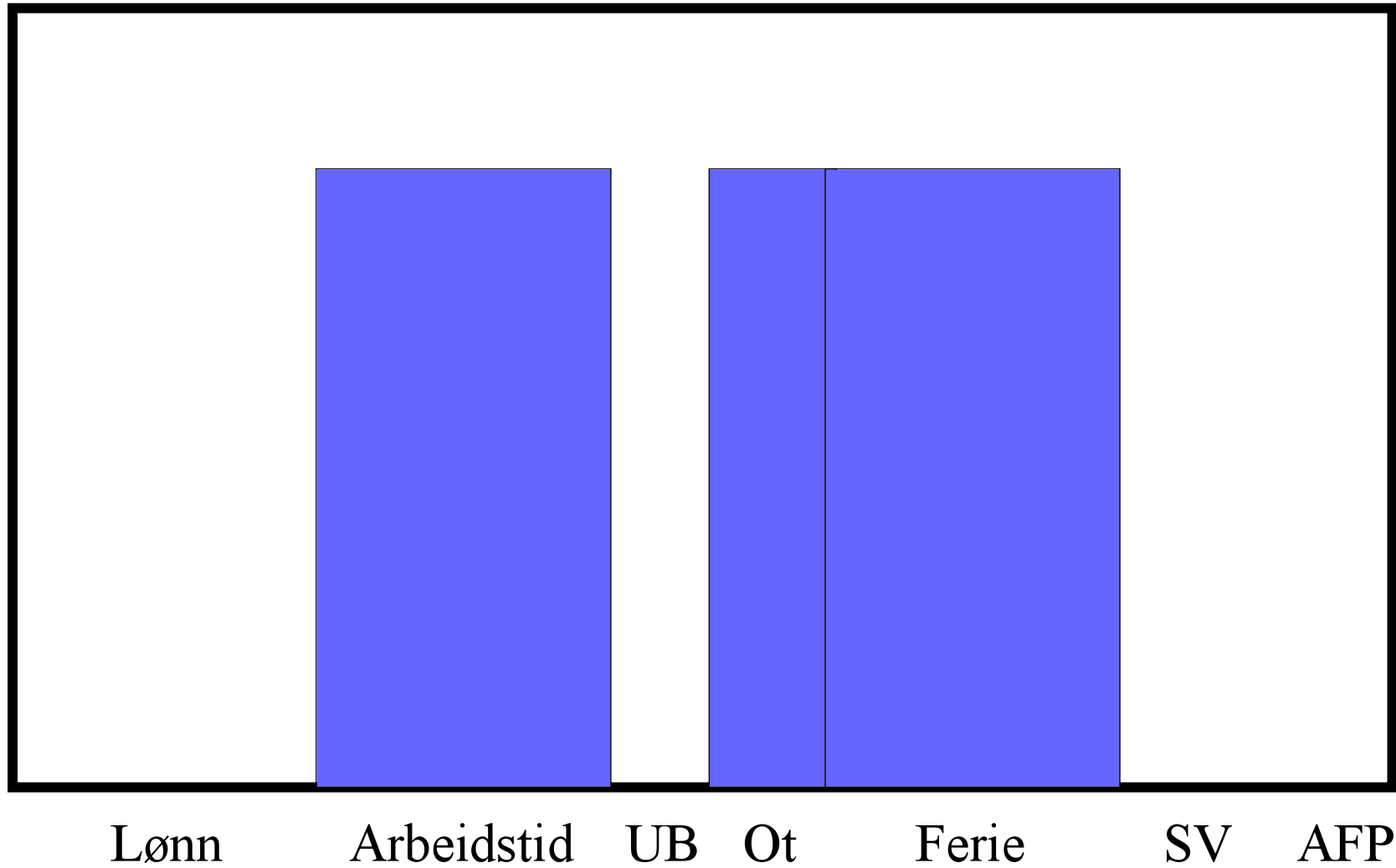
Regulering av individuelle arbeidsforhold

Tariffbundet byggfag

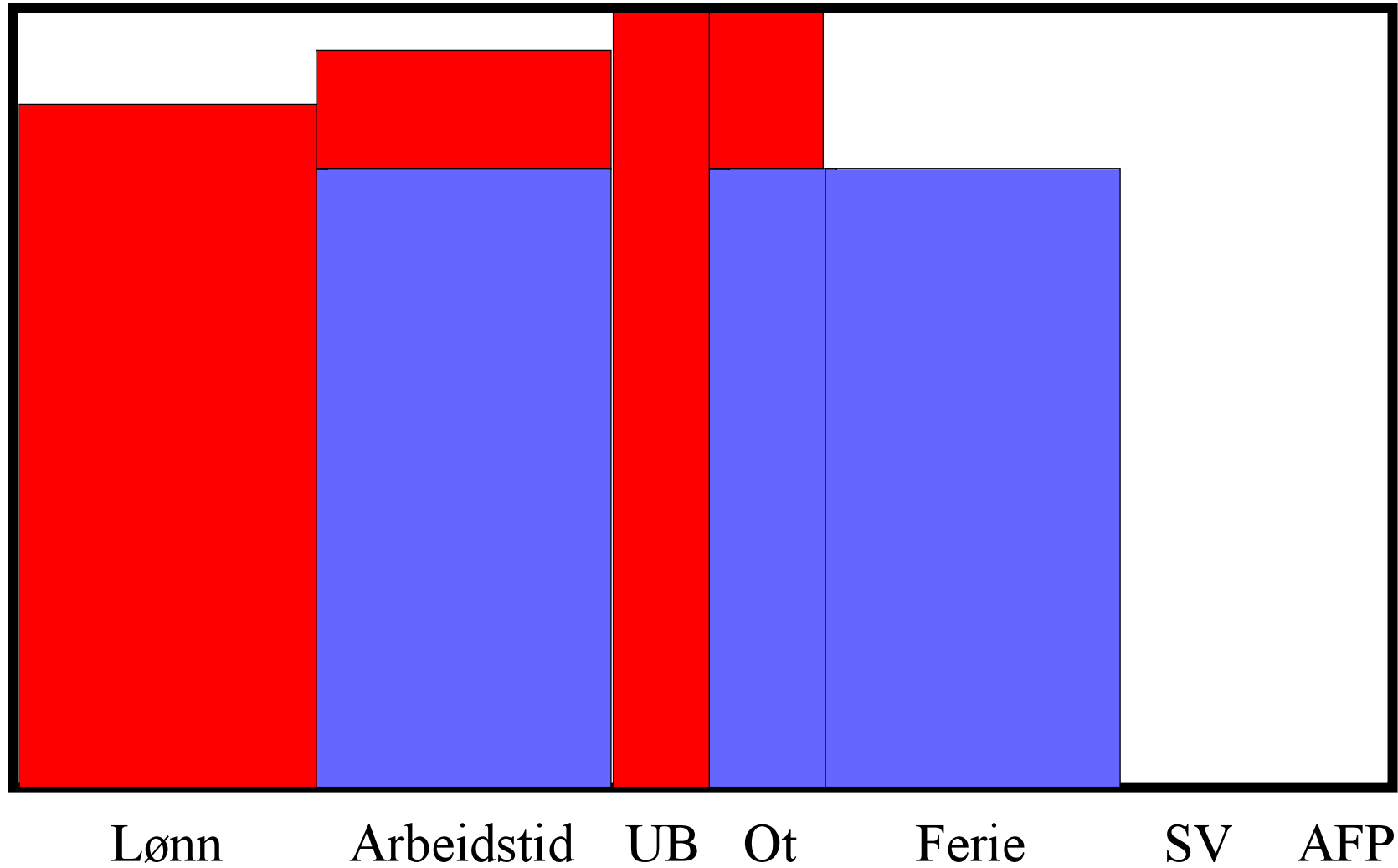
Regulering av individuelle arbeidsforhold

Lovverk

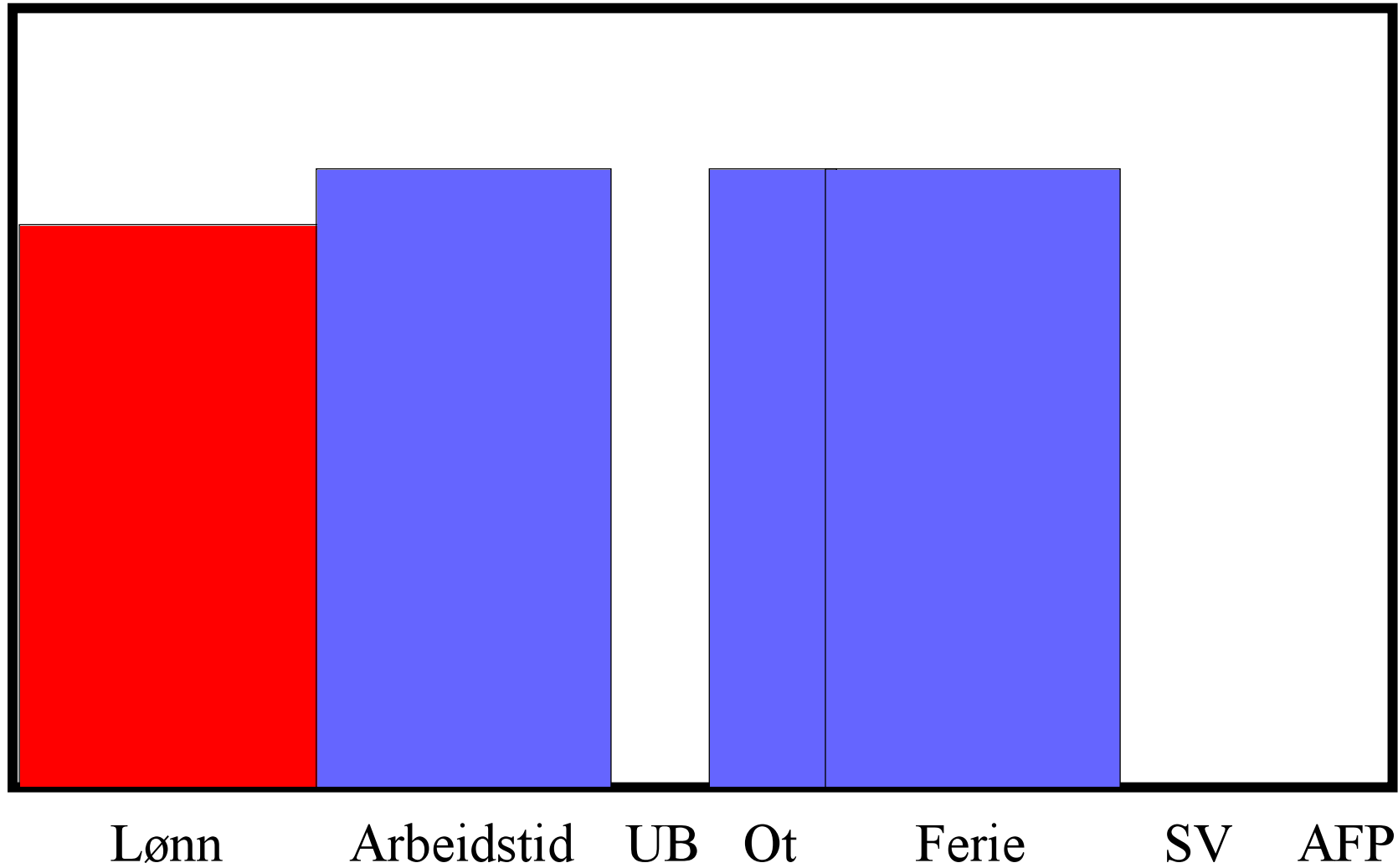
Regulering av individuelle arbeidsforhold

Etter allmenngjøring

Regulering av individuelle arbeidsforhold

Med lovfestet minstelønn

Lov om allmenngjøring av tariffavtaler m.v.

... hensikten med loven er å sikre den enkelte utenlandske arbeidstaker mot urimelige lønns- og arbeidsvilkår

og samtidig

unngå uheldige konkurransevridninger for virksomheter med norske arbeidstakere i forbindelse med gjennomføringen av EØS-avtalen (Ot prp nr 26, 1992-93, s 22).

Lovfestet
minstelønn
kr 85,90

VS

Tariffavtale	Laveste timelønssats 2004
Frisøroverenskomsten	95,50
Baker- og konditorfagene	96,70
Butikkoverenskomsten	97,70
Jordbruks- og gartnerinæringene	100,15
Staten	100,70
Landsoverenskomsten HSH	101,50
TEKO	102,50
Standardoverenskomsten	103,80
Verkstedsoverenskomsten	105,44
Riksavtalen (hot. og rest.)	107,32
Vekteroverenskomsten	110,75
Renholdsbedrifter	111,56
Egg- og fjærfekjøttindustrien	112,00
Vaskeri og renseri	112,50
Elektrofag	114,87

Løst i Norge:

- Påviselig og omfattende lavtlønnskurransen utenfra
- Påviselige og omfattende urimelige lønnsvilkår for utlendinger

Ikke løst i Norge:

- Vanskelig påviselig og/eller mindre omfattende lavtlønnskurransen utenfra
- Innenlandsk lavtlønnskurransen
- Vanskelig påviselige og/eller mindre omfattende urimelige lønnsvilkår for utlendinger
- Innenlandske urimelige lønnsvilkår

Løst i Norge:

- Påviselig og omfattende lavtlønnskurransen utenfra
- Påviselige og omfattende urimelige lønnsvilkår for utlendinger

Norsk
allmenngjøring

Ikke løst i Norge:

- Vanskelig påviselig og/eller mindre omfattende lavtlønnskurransen utenfra
- Innenlandsk lavtlønnskurransen
- Vanskelig påviselige og/eller mindre omfattende urimelige lønnsvilkår for utlendinger
- Innenlandske urimelige lønnsvilkår

Kontinental
allmenngjøring

Lovfestet
minstelønn